

KING VAGY BENNETT?

A politika berkeiben megfutták a harsonákat. King miniszterelnök a közelmúltban már célozgatott az idén megtartandó országos választásokra, amint azt a Kanadai Magyar Ujság annakidején meg is írta. Legújabbán pedig Lapointe birodalmi igazságügyminiszter vetette el a nagy titkolódások után a súlyos, amikor Ontario Woodstock városában nemcsak a következő választások valószínűségéről beszélt, hanem egyben körvonalazta is a nagy politikai véleménynyilvánítás szükségességét. A kocka tehát el van vetve: Kanada polgárai hamarosan, talán még a nyár folyamán megjelennek az urnák előtt és a szavazólapokon két politikai vezérfrü követőnek nevével újra felkavarodik a közélet tengersége.

King vagy Bennett, konzervatív vagy liberális politika? Ez itt a nagy kérdés. És Kanadának az angol világbirodalomban elfoglalt őrési fontosságú helyzetére talán mi sem jellemzőbb, hogy míg eddig a dominiumok hírei odaát leginkább az újságok belső oldalán szerepeltek — a kanadai választásokkal kapcsolatban Angliában is kitért magáért a sajtó: Kanada hat betűjéről hemzsegtnek az első oldalakon elhelyezett hírek s a lapvállalatok állásfoglalásait, nemkevesebé pedig a közvélemény nézetét kifejező vezércikkek is a kanadai választások körülményeinek ismertetésére fordították a Szigetország lakóinak figyelmét.

A jelek szerint pedig ezuttal nemcsak közönséges választásról és politikai erőpróról lesz szó, hanem most dől el Kanada legközelebbi évtizedének sorsa s miután a pártok hatalomravágása mellett a dolgozó tömegeket nagyon közelről érdeklí a megválasztandó pártok célkitűzése, mi sem zárkozhattunk el az elől, hogy vezető helyen hívjuk fel erre az ország jelenlegre olvasóink figyelmét. Mert King és Bennett neve mögött sok olyan körülmény húzódik meg, amelyet ismernünk legalábbis nem árt, még akkor sem — ha a kanadai magyarság legtöbbszörének nincs is még polgárlevele és ennek következtében szavazati joga.

Annál inkább nagy jelentőségű a mostani választás, miután ezuttal nemcsak miniszteri bársonyszőke pályázókról, korteskedésről és Kanada mostani politikai berendezésének jóváhagyásáról avagy megváltoztatásáról lesz szó, hanem a vámtarifa is. Ez pedig kemény dió! Mert itt arról kell majd dönteni, hogy felemeljük-e a vámtarifát és ezáltal védjük meg a kanadai iparcikkek piacépességét — vagy pedig meghagyjuk, sőt leszállítjuk a jelenleg érvényben levő vámtételeket, hogy ezáltal kiépítsék Kanada és a külföldi államok között azt a szorosabb kereskedelmet, amitől egyedül várható, hogy talpraálljon az ország, rendeződjön a gazdák szénája s egyuttal fellendülhessen egész Kanadaszerte az ipar is, amelynek pangása most oly sok munkátestvérünk homlokára von gondbarázdákat.

Természetesen, amint minden más dolog a világon, a politika sem fenéki tejfel, más szóval sem a jelenlegi kormányon levő liberális, sem a konzervatív párt nem tud olyan programot adni, amely éppolyan mértékben ki tudná elégíteni Kelet-Kanadát is, mint a Nyugatot és viszont. Míg például ha a konzervatívok heves kormánytámadó ellenzéki harca meghozza a maga győzelemét és a választások eredményeképpen King miniszterelnöknek át kellene adni a miniszterelnöki hatalmat Bennettnak, akkor a konzervatívok mindenesetre megpróbálkoznának a "Protective High Tariff" azaz magas védvámpolitika bevezetésével, aminek feltételül meg volna a maga néhány előnye, főleg egyes iparágakra nézve. A liberális kormány győzelme esetén pedig ugyanezen iparágak nem tudnának közel

sem olyan fejlődést felmutatni, mint a magas védvámok oltalma alatt.

Kanada azonban már kinőtt a gyermekcipőkből és sajnos rohamosan sodródik a "Last Great West" azaz a természeti kincsekkel szinte kihasználhatatlan mennyiségben megáldott területek osztályából a súlyos anyagi gondokkal küzdő államalakulatok helyzete felé. Emellett roppant területe miatt szinte lehetetlen egy olyan politikát választani, amely mindenegyes vidéknek kedvezne járhat. Magasabb szempontoknak, általánosabb érdekek szem előtt tartó politikai felfogásnak kell tehát a közelebbi választások alkalmával a közszellemet vezérelnie.

Mert Kanadának van buzája is — még pedig garmadával — amit el kell adnia, hogy helyrebillentse a nyugatkanadai farmerek kétségbeesztő pénzügyi mérlegét. Kanadának vannak iparcikkei, amelyeket csak akkor vesznek meg más országok, ha viszont mi is átvesszük az ő áruikat. Tehát itt nemcsak politikai elveknek kell a szavazópolgárok országos fontosságú állásfoglalását sugallania, hanem Kanada és az ideszorult dolgozó tömegek érdekeinek elsősorban. Hiába vennék fel teljes üzemmel a munkát a gyárak a magas védvámok bevezetésekor ha a kanadai kereslet kielégítése után nem tudnák fennmaradt portékáikat külföldön értékesíteni, aminek ismét katasztrófa is következmenyel lennének.

A magyar szavazóknak tehát nagy óvatossággal kell eljárniok a legközelebbi választások alkalmával. Ma nem olyan időköt élünk, amikor a képviselőjelölt vagy a kortes szónoki képessége a legfontosabb. Ma a gazdasági színtalok mögött végbemenő események és a munkanélküliség ezreinek lelkeiben lejátszó tragédiák irányítják a hangulatot. És ha aránylag kevés is a magyar választó Kanadában, vannak olyan kerületek, ahol a szavazati joggal bíró polgárosított honfitársaink kezében van a többség és így annál fontosabb, hogy megfontoltan, komolyan és nem a pártkasszát, hanem a sajátmagunk és új hazánk boldogulását szem előtt tartva vonuljunk fel az urnák elé, ha majd arról kell döntenünk, hogy King-e vagy Bennett?

A BUZAPROBLÉMAHOZ

A buza-világpiac háborgó ten gerének hullámai hangos locsogással mossák a kanadai partokat. A széles prérík farmerel összedugott fejfel tárgyalják a háborgás okát, körülményeit s hatását.

A hatás a legszomorúbb. A kanadai buzákat nem lehet eladni. Nincs rá vevő. Milliós számra fekszenek a mult év buzatermelésének busheljei a kanadai tárházak raktáraiban, vevőre várva.

A farmer buzájának legnagyobb részét azért termeli, hogy azt eladja, miután a buzáért kapott pénz a farmer bevételé. Ha ez a bevétel elmarad, az felborítja a farmer számításait.

Ha azután kilátás van rá, hogy a buzával esetleg megismétlődhetik a következő évben

is, hogy az nem talál vevőre, vagy pedig kevesebb pénzt ajánlanak érte, mint amennyibe annak megtermelése a farmernek került, akkor a farmer azon kezd gondolkozni, hogy buzákat vagy egyáltalában nem termel, vagy ha azt el nem kerülheti, akkor igyekezik olcsóbban termelni — ha lehet.

Mezőgazdák, kereskedők, politikusok, tudósok keresik a buzabajok orvosságát, amelyek az egész világ érdeklődésére számot tartanak. Kanada szempontjából érdekes megvilágításban tárgyalta most ezt a problémát az albertai egyetem egyik szakembere, Mr. A.E. Ottewell, a Canadian Club winnipeg-i osztagja előtt tartott előadásában.

Mr. Ottewell úgy látja, hogy a kanadai buza legnagyobb ve-

szelme az argentinai buza előretörése, versenye. Argentínában olcsóbban termelik a buzát, mint Kanadában, tehát olcsóbban is tudják adni. Megtörténhetik, hogy Argentína oly nagy mennyiségben fogja a kintün minőségű, olcsó buzát a világpiacra vetni, hogy a mai termelési költségekkel termelt kanadai buza a piacról jobbra kiszorul.

Mint hogy pedig az argentinai buzá őrési nagy farmegységeken a lehető legmodernebb mezőgazdasági gépekkel termelik, a jelek szerint a kanadai préríken is ezt a módszert kellene követnünk, ha azt akarjuk elérni, hogy mi is olyan jó buzát, ugyanolyan olcsón és még mindig haszonnal tudjunk eladni.

A következő évtizedekben — amint Mr. Ottewell mondja — sokezer akeres nagyfarmokon, modern mezőgazdasági gépekkel, igen kevés emberrel munkaerő felhasználásával, nagyparszerűleg fogják termelni a kanadai buzát. Nem lesz kisebb farm, mint 640 akeres s ha a buzá ötven centért veszik meg bushelenként — a farmernek akkor is szép jövedelme lesz a buzatermelésből.

Annak igazolására, hogy a nagyfarmer modern gépekkel sokkal nagyobb eredményt tud felmutatni a buzatermelésben, példaképpen felemlíti Noble albertai gazda esetét. aki 1929-ben 50,000 akeren termelt buzát átlagosan 30 bushel eredménnyel és az aratás és cséplés — modern aratócséplő gépek használatával — mindössze akereként hét és fél percnyi időt vett igénybe csupán. Egy másik példaképpen felemlíti, hogy Montanában 1915-ben 35,000 buzatermelő farmer működött, akik magasabb kiadásokkal sokkal kevesebb buzát termeltek, mint ugyanazon időben 1929-ben 14,000 farmer.

Röviden mindebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy a kanadai préríken is lehet a következő tíz esztendő folyamán fokozni a termelést, csak a termelési költségek legyenek jóval alacsonyabbak a mainál.

Ezt viszont a jelenlegi farmegységeknek farmóriásokba való összevonásával a termelési költségeknek nagy teljesítményű gépek használatával által való csökkentésével lehet csak elérni.

Szerintünk ezt a buzákérdést épen azzal az egyoldalúsággal kezelik és a gyógyszerket is hiányosan ajánlják Kanadában, mint ahogy a bevándorlási kérdéssel is setében tapogatózva, sokat politizálva, a tüneményeket gyógyítgatva, tulajdonképpen, lényegében semmit sem tesznek arra vonatkozólag, hogy az alkalmazott eljárások valamely gyökeres javulást eredményezhettek. Mi azt gondoljuk, hogy a buzápiac jövő kialakulásában nemcsak az az egyetlen fontos kérdés, hogy a világon mennyi buzát termelnek és ez mennyibe kerül, hanem épen olyan rendkívül fontos az is, hogy a világ mennyit fogyaszt.

Másszóval amikor azt erőltetjük, hogy a kanadai farmer a jó gépek segítségével minél több és olcsóbb buzát termeljen akkor azt is számításba kell venni, hogy lesz-e aki azt a buzát megveszi, elfogyasztja? A termelt buzákat piacról is kell gondoskodni. Bizonyosra vesszük, ha Argentína még félmillióárd bushellel szaporítja a világ jelenlegi átlagos buzatermelését évenként, egy nagy részét ennek a termelésnek nem fogja tudni eladni, mert nincs, aki azt megveszi.

Azoknak tehát, akik ennek a kérdésnek a megoldásával foglalkoznak, és különösen azoknak, akik a buzatermelés fokozásának apostolai, azon kellene törekedniük, hogy az Ázsiában élő négyszázmillió ember álljon be a buzaevők sorába, hogy Afriká rengeteg tömeget fogjanak végre hozzá komolyan a buza-kenyer éveséhez és a világ egy-egy részén élő, különféle színű eddig rizsen, tengerin, zabon, kakaón, krumpilin stb. élő nációk ismerjék meg és szeressék meg a buzát. Így a világ kétezer millió lakosából nem öt-hatszáz millió, hanem fokozatosan több és több fogyaszt majd buzából sült kenyeret és akkor itt lesz

INDULAS

IRTA: SZASZ KÁROLY

Talán még sohasem volt olyan csuf, zord, hideg februárius mint akkor — 1844-ben ...

Hajnali előtti sötét szürkéség borult Debrecen városára. A Várad-uca végén, a katolikus kórház közelében, olyan szerényen, busan húzódott meg özvegy Fogas Józsefné asszonyom alacsony házikója, mintha engedelmet akart volna kérni a világtól, hogy egyáltalában állni mer még, kirívó szegénységként ebben a gazdag városban. A házacska egyik kis szobájában, rozszant ágyon, fülleg huzott, kopott köpönyegben aludt az öregasszony lakója, a sápadt borostáskepű szegény fiatal ripacs, erős láb ... Majd valahogyan betámolyog Debrecenbe ... S most végre jólesik álmában átérzeni melegségét annak a szerető fogadtatásnak, melyben az ő kedves Berci barátja részlettette, a csókok mellé egy kis gunyát, valamicske pénzmagot, meg egy kis ebédet is csatolva ... Ebéd — meleg leves — ja! de jó is az ...

A sovány ripacs köbögött is néha, de azért aludt tovább. Bizonyára nem fűtött szobáról, nem dus lakomáról, nem ezekhez hasonló földi boldogságról álmodott — hiszen akkor talán el is mosolyodott volna álmában. Nyugalanságából ítélve, talán inkább a rideg valóságának azok a nyomoruságos mozzanatai ismétlődtek meg álmai során, amiken a közelmúltban

ment keresztül. Talán megint a diószegi nagy korcsma ivójában hordókra rakott deszkákból ősz szelszákabát szinpadon ágál, füst tölgy mécsnek gyatra világánál, hogy rászólgáljon arra az egy pár keserves garasra, amiből hej, de szükösen telik majd a vacsora ... S talán látja álmában a diószegi temetőt, egy sírhalom mellett az öreg fűzfát, melyről lemezt egy ágat, fúrlyának faragja, s olyan busan fújja bele a maga epeosztó bánatát, hogy a hanggal együtt kesergő lelke is szinte-szinte elroppen, más, szebb világba ...

Az után az álom kegyetlen manója cipell tovább a truppall a szegény ripacsot, hideg ősi napon, Székelyhídra, ahol az őszszetört ifju már játszani sem tud, leverte lábáról a csunya, erős láb ... Majd valahogyan betámolyog Debrecenbe ... S most végre jólesik álmában átérzeni melegségét annak a szerető fogadtatásnak, melyben az ő kedves Berci barátja részlettette, a csókok mellé egy kis gunyát, valamicske pénzmagot, meg egy kis ebédet is csatolva ... Ebéd — meleg leves — ja! de jó is az ...

Az alvó felriadt, mert valaki megrázta a vállát. De hát miért nem hagyják őt nyugodni, legalább addig, míg azt a párolgó levelet elfogyaszthatná. Hiszen még most, fölébredve is érzí a pompás illatot ... De nem — ez az illat már nem álom, ez valószínűleg az őzvegy Fogasné asszonyom, az ő gondviselője — eszinháznál — lángra lobbantván gyébként lelkes jegyszédő a

a falonfüggő mécslámpát, öbölös cseréptányért tart a kezében míg körülötte kőmenyaglevés finom illata terjeng.

— Sándorkám! Hozom a reggelt ... Mert hiszen el akar utazni ...

A reggelt! ... — Oh, kedves, drága Fogasné asszonyom! Ha maga nem viselte volna gondomat, ezóta már nem is élnék. Áldja meg a jó Isten ...

— Semmi hálálkodás. Csak kezdjen hozzá Sándorkám, míg meleg ... Jaj, Istenem, ha lenne egy kis szalmám a bubosba ...

A ripacs sápadt arcán a megelégedettség mosolya derengett — Hiszen vettem én tegnap tüzelőt, — mondotta.

— Igazán? — kérdi boldogan meglepődve Fogasné asszonyom — És hol van?

— Hát van még belőle egy kevés. Nézze csak szeretett drága jó Fogasné, — ott abban a kis pakliban, a szalmaszéken.

— Pakliban? — Igen-igen. A dohányos pakliban ...

— Dohány? ... Tüzelő? ... — Persze. Látja ezt a szép selmeci pipát? Igazán selmeci! Ott helyben szereztem, boldogult diákkoromban. Tegnap este jól megtömtem, rágyújtottam s mikor szépen paráztolt a dohány, úgy megzorogottam a derék selmeci cserepet, hogy gémberedett ujjaim egyszerre fölengedtek s meg tudtam fogni az én hűséges ludtollamat.

— Hát megint irással töltötte az estét, míg én oda voltam?

Sándor ifju élvezettel szűrte a kőmenyaglevést s nagyokat csettintett a nyelvvel.

— Irtam, igen, be is fejeztem.

— Aztán mit, Sándorkám? — Ott von a padkán az az ujjnyivastag fűzet, látja-e édes lelkem, Fogasné asszonyom? Hazal készítésű erős papiroslap jaira tisztáztam le verselmet, szép gyöngybetűket vetve. Tegnap irtam bele az utolsót.

S már deklamálta is: ... Én a tavaszt csak annyiból kívánom.

Mert melegebbek lesznek a napok, S mint mostan, akkor hült rideg tanyámon

Kopott ruhámban fájni nem fogok ... S nagyot kacagott, — pedig ez ritkán esett meg vele.

Fogasné asszonyom letette a kiürült tányért — asztal hiányában — a banyakemence padkájára s mintha valami a szemébe esett volna, szörnyen kezdte azt dörgölni a kötője sar kával és szipogott mellé.

— Szegény Sándorkám! Mi ilyen boldogtalan ember is maga ...

Sándor keskeny arca egyszerre elkomorodott.

— Ejjh, ez nem ujság, édes Fogasné. Boldogtalan voltam énem teljes életemben, pedig bizony nem érdemeltem meg. S így is lesz ez már koporsóm zár táig ...

Fogasné bizonytalan hangon valami biztatásfélét motyogott. — Hiába beszél, édes lelkem, hiába biztat: nem élek én soká.

Fogasné tovább akart próbálni a vizsgálatással, de Sándor a kopott köpönyegben kiugrott az ágyból és sápadt homlokán mintha valami tulvilági fényesség gyult volna ki.

— De nem baj! Nem az a fontos, hogy ki meddig él, — hanem hogy mit hagy maga után. Ne tátsa úgy el a száját csodálkötőben édes Fogasné.

Aranyat, ezüstöt nem fogok hagyni még egy latnyit sem, — de van az aranyal nagyobb kincs is a világon. A szemföldél korán rám borulhat, hanem a nevem dicsőségesen élni fog, mindörökké! ...

A derék színházi jegyszédőné e pillanatban csak a komédiást vélte látni maga előtt, aki szaval, szaval, mint ahogy az ott a deszkákon szokás — s nem is tudott semmit sem szólalni, csak mintegy önkéntelenül az ágy fölött a falon függő két kép esett réveteg tekintete. Sándor észrevette s gyorsan folytatta, csontos ujjával a képekre mutatva.

— Ugy van, édes Fogasné. Ezeknek neve is élni fog, míg a világ világ lesz. Ezé a mi magyar Vörösmartynké, meg ezé a lánglelkű franciáé: Hugo Viktoré!

Ezalatt egészen kivilágosodott, a lámpácskát el lehetett oltatni.

Fogasné érezte, hogy most már mégis csak meg kell szólalni.

— Hát csakugyan elutazik Pestre, Sándorkám?

Sándor valami olyan aggódó mat viltt ebben a kérdésben

megrezdülni, hogy nyomban így felelt:

A pénzt azonban ne féltesse, drága gazdaasszonyom! Téren lesz. Meg, ha úgy kell tizedencsászva összekodulnom is! ...

E pillanatban kopogás hallatszott s mielőtt a szokásos "tesék" elhangzott volna, már nyikorogva meg is nyílt az ajtó s egy vidám ábrázat mutatkozott.

Sándor örvendezve rikkantotta: — Szervusz, Bercikém! Éppen jókor!

— Hát csakugyan indulasz? — Hogyne indulnék, mikor megmondtam? De most egyelőre nem erről van szó. Hanem arról, hogy bizo-e bennem; Berciké?

— Mi tekintetben? — Micsoda sületlen kérdés? Hát minden tekintetben!

A Berci névre hallgató jurátus sodorintott egyet bajszkáján s botja végével ütögetni kezdte a szoba földjét.

— Persze, hogy bizom. Miért is ne biznám?

— No, hát akkor kedves elpartolt, de visszatért barátom, ülj le erre a remek szalmaszékre, tekintsd asztalnak a kemence fenséges padkáját, fogd ezt a dicső ludtollat, üsd be a kalamárisba, — tán csak nem fagyott meg benne a ténta az éjszaka — aztán ott az a kis papiros is és irjad ...

A tréfálni nagyon szerető Berci iszonyú komoly képpel kérdezte: — Mit írjak? Ódát? Románót? Balladát? Avagy novellát?